

فرهنگ جامع اعراب و اژگان دشوار قرآن و زبان عربی

دکتر وحید سبزیان پور

دانشیار دانشگاه رازی

نسرین عزیزی

انتشارات یار دانش

۱۳۹۲

سرشناسه: سبزیانپور، وحید، ۱۳۳۷
 عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ جامع اعراب واژگان دشوار قرآن و زبان
 عربی / وحید سبزیانپور، نسرین عزیزی.
 مشخصات نشر: تهران: یار دانش، ۱۳۹۲
 مشخصات ظاهری: ۳۱۱ ص
 شابک: ۹۶۴۸۰-۹-۱-۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸: ۱۵۰۰۰۰ ریان
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: زبان عربی - اعراب
 موضوع: زبان عربی - نحو
 موضوع: زبان عربی - اصطلاح و واژه ها
 شناسه افزوده: عزیزی، نسرین
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۲: ۷۸۵ ق ۷۸۵ / س ۶۲۰۲ PJ
 رده بندی دیویی: ۴۹۲/۷۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۹۷۴۳۶

- کتاب:.....فرهنگ جامع اعراب واژگان دشوار قرآن و زبان عربی
- تألیف:.....دکتر وحید سبزیانپور، نسرین عزیزی
- نوبت چاپ:.....اول
- طراحی جلد:.....موسسه فرهنگی هنری
- ناشر:.....یار دانش
- شمارگان:.....۱۰۰۰
- قیمت:.....۱۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه	۱
باب الاالف	۶
باب الباء	۴۹
باب التاء	۶۱
باب اثناء	۶۹
باب الجيم	۷۳
باب الحاء	۸۱
باب الخاء	۹۱
باب الدال	۹۹
باب الذال	۱۰۳
باب الراء	۱۰۹
باب الزاء	۱۱۹
باب السين	۱۲۳
باب الشين	۱۳۱
باب الصاد	۱۳۹
باب الضاد	۱۴۵
باب الطاء	۱۴۷
باب الظاء	۱۵۳

۱۵۵	باب العين
۱۷۱	باب الغين
۱۷۷	باب الفاء
۱۸۵	باب القاف
۱۹۵	باب الكاف
۲۰۹	باب اللام
۲۲۱	باب الميم
۲۴۳	باب النون
۲۴۹	باب الواو
۲۵۷	باب الهاء
۲۶۷	باب الياء
۲۷۳	فهرست واژگان
۲۹۵	فهرست آیات قرآن
۳۰۹	فهرست اشعار عربی
۳۱۱	منابع

دوستان منع کنندم که مده دل به عرب

به عرب چون ندهم دل که محمد عریست

مقدمه

أَحْسَنُ كَلِمَةٍ يُتَنَادَى بِهَا الْكَلَامُ وَ خَيْرُ خَبَرٍ يُخْتَلَمُ بِهِ الْمَرَامُ حَمْدُكَ اللَّهُمَّ عَلَى جَزِيلِ الْأَنْعَامِ وَ الصَّلَوَةِ وَ السَّلَامِ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الْبَرَّةِ الْكَرَامِ سَيِّمًا إِنْ عَمِدَ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامِ الَّذِي نَصَبَهُ عَلَمًا لِلْإِسْلَامِ وَ دَفَعَهُ لِكُسْرِ الْأَصْنَامِ وَ جَارَمَ أَغْنَاكِ التَّوَاصِبِ لِلْإِنَامِ^۱

سألتا قبل که به عشق فهم و درک مفاهیم والای قرآن و سنت، برای چندمین بار با چند تن از دوستان، با اصرار فراوان به کلاسهای آموزش سنتی زبان عربی پیوستیم. با این سخن استاد روبرو شدیم که شما درسخوان نیستید و پس از چند جلسه کلاس را تعطیل می‌کنید. اینجانب و دیگر دوستان علی‌رغم تعهد اخلاقی، پس از چند جلسه تباب شکیبایی از کف داده از ادامه‌ی درس منصرف شدیم؛ ولی همواره این سؤال برایمان بی‌پاسخ بود که چطور ممکن است از طریق صرف افعال و یا فهم تفاوت‌های «إِنْ» و «أَنْ» و اموری از این دست، با زبان قرآن آشنا شد؟ آیا برای سیرایی از سرچشمه‌ی زلال وحی و سنت، لزوماً باید از گردنه‌های سخت و سنگلاخ‌های صعب «صرف میر» و «العوامل فی النحو» و... عبور کرد؟ و آیا هیچ راه دیگری برای ورود به دنیای زیبا و دلنشین مفاهیم قرآن جز این شیوه‌ی دشوار وجود ندارد؟

بعدها به این نکته پی بردم که این آموزشها صرفاً برای دستیابی به عمق «سور و اسرار قرآن و احادیث صورت می‌گیرد و قطعاً برای نیل به این منظور مفید خواهد بود. ولی سربالایی نفس‌گیر امور انتزاعی، وهمی و دور از ذهن و نیز بیگانگی این مفاهیم با زبان عامه و عدم انطباق آنها (لااقل در مراحل اولیه و برای مدتی طولانی) با ظاهر آیات و احادیث، بسیاری از رهروان را خسته کرده یا از ادامه راه منصرف می‌کند یا آنها را وادار

^۱ - برگرفته از مقدمه کتاب الصمدیة در جامع المقدمات

می‌کند تا به گونه‌ای این راه دشوار را طی کنند که پس از سالها، تفاوتی با ماندگان طریق نداشته باشند. کم نیستند دانشجویانی که عشق به معارف قرآن و ادب عربی در وجود آنها موج می‌زند؛ ولی از صرف و نحو گریزانند. بر ارباب فضل و کمال پوشیده نیست که فاتحان اندک این راه پرنشیب و فراز، افرادی فاضل، صاحب نظر و برجسته می‌شوند که بعضا از مفاخر و مآثر علمی و فرهنگی ماندگار محسوب می‌شوند، البته انتظار آشنایی این بزرگان با اصطلاحات جدیدی که سیل آسا به زبان عربی سرازیر شده کاملاً بیجا خواهد بود، به گونه‌ای که اغلب، امکان ارتباط کلامی یا نوشتاری را با عرب زبانان ندارند و گویی زبان رسانه‌ها و متون معاصر عربی برای آنها زبانی ناآشنا و کاملاً بیگانه است.

با توجه به مشکلات موجود در آموزش عربی و تشنگی شیفتگان زبان قرآن و عربی، شیوه‌ای کاربردی و مفید لازم است تا دانشجویان، بدون صرف وقت و سرگردانی در پیچ و خم‌های کتاب‌های صرف و نحو عربی، نقش دستوری و در نتیجه معادل فارسی کلمات دشوار را در عبارات عربی پیدا کنند.

انگیزه‌ی تألیف این کتاب، ارائه‌ی راهکاری سهل الوصول برای شناخت اجزاء دشوار سخن در عبارات عربی است. بدیهی است که آشنایی با اصول و مبانی کلی صرف و نحو عربی برای استفاده از این کتاب، ضروری است. برای مثال وقتی خواننده‌ی آشنا با مبادی زبان عربی با واژه‌ایی مثل «حیص بیص»، «ثمت»، «هاؤم»، «کیت»، «هلم جرا»، «لیک» و... روبرو می‌شود می‌تواند با رجوع به این کتاب به سرعت معنا و نقش دستوری آنها را پیدا کرده و در نتیجه از معنای عبارت عربی آگاه گردد. در این اثر، بیش از ۱۲۰۰ واژه‌ی دشوار عربی، توضیح داده شده، بدین صورت که ابتدا معادل واژه در زبان فارسی و نقش دستوری آن مشخص گردیده، سپس با قرار دادن واژه مذکور در یک عبارت عربی و ترجمه آن، خواننده را در فهم معنا و کاربرد آن کلمه در زبان عربی یاری می‌نماید، همچنین بیش از ۳۰۰ واژه‌ی قرآنی دشوار را در قالب آیات - و ترجمه آنها از فولادوند - به شیوه مذکور شرح داده‌ایم.